

Значним недоліком вітчизняної професійної освіти є те, що вона переважно зорієнтована на підготовку пасивних виконавців. Традиційно готуємо майбутнього фахівця до того, що на своєму робочому місці він отримає «посадову інструкцію» якою має безумовно керуватися. Ми привчаємо студентів до думки, що більшість працівників є підлеглими, які мають виконувати те, що їм наказують. У сучасних наукових дослідженнях доведено, що пасивне виконання так званих «посадових інструкцій» гальмує професійний розвиток фахівця і мінімізує його здатність реалізувати свої потенційні можливості у професійній діяльності. Пасивне виконання посадових інструкцій у нестабільній реальності нового світу у короткий час робить такого працівника непотрібним. Причина в тому, що отримана молодим фахівцем посадова інструкція встигає застаріти ще до того як він її отримав. У сучасному світі якщо фахівець не має бажання розвивати свою кар'єру, потреби самовдосконалюватися, адаптувати себе до проблем, які постають перед ним особисто і перед виробничим колективом, в якому він хоче працювати, то дуже швидко залишиться з дипломом про певний рівень професійної освіти, але без роботи. Сучасний роботодавець хоче бачити у працівникові людину яка сприяє вирішенню проблем, а не фахівця, який з часом сам стає проблемою для роботодавця.

УДК 37.091.2:[377.011.3-052:7.071]:[005.336.2:316.334.23]

Людмила Шестерікова,
аспірантка Інституту професійної освіти НАПН України,
<http://orcid.org/0000-0002-8303-42>,
e-mail: milashest25@gmail.com

КРИТЕРІЇ ТА ПОКАЗНИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ХУДОЖНИКІВ-ВИКОНАВЦІВ

Анотація. В умовах війни та повоєнного відновлення України важливо розширити аудиторію споживачів української креативної продукції та забезпечити доступ вітчизняних креативних індустрій до міжнародного цифрового ринку праці. Володіння основами підприємництва в умовах війни та повоєнного відновлення стає не

мени важливим для художників, ніж технічна майстерність або творче бачення. Охарактеризовано критерії (ціннісно-мотиваційний, особистісно-рефлексивний, когнітивно-діяльнісний), та показники розвитку підприємницької компетентності майбутніх художників-виконавців, що є необхідним для визначення рівнів розвитку підприємницької компетентності майбутніх художників-виконавців. Визначено рівні розвитку підприємницької компетентності майбутніх художників-виконавців у фахових коледжах.

Ключові слова: підприємницька компетентність, критерії та показники, коледжі, молодіжне підприємництво, художник-виконавець.

CRITERIA AND INDICATORS FOR THE DEVELOPMENT OF ENTREPRENEURIAL COMPETENCE FUTURE PERFORMING ARTISTS

Liudmyla Shesterikova,
postgraduate student of the
Institute of Vocational Education of the NAES of Ukraine

Abstract. In the conditions of war and post-war reconstruction of Ukraine, it is important to expand the audience of consumers of Ukrainian creative products and ensure access of domestic creative industries to the international digital labor market. Mastering the basics of entrepreneurship in the conditions of war and post-war reconstruction becomes no less important for artists than technical skill or creative vision. The criteria (motivational-value, personal-reflective, cognitive-activity) and indicators of the development of entrepreneurial competence of future performing artists are characterized, which is necessary for determining the levels of development of entrepreneurial competence of future performing artists. The levels of development of entrepreneurial competence of future performing artists in vocational colleges were determined (low, medium, high).

Keywords: entrepreneurial competence, criteria and indicators, colleges, youth entrepreneurship, performing artists.

Нові умови формування підприємництва, засновані на використанні цифрових технологій, сучасного програмного забезпечення, цифрових платформ, прискорюють ділові процеси (Гонтарева та ін., 2023), посилюють захист бізнесу, розширюють можливості впливу креативних індустрій на всі сфери життя й діяльності суспільства й держави. В умовах війни та повоєнного відновлення Україні важливо розширити аудиторію споживачів

української креативної продукції та забезпечити доступ вітчизняних креативних індустрій до міжнародного цифрового ринку праці. Володіння основами підприємництва в умовах війни та повоєнного відновлення стає не менш важливим для художників, ніж технічна майстерність або творче бачення. Майбутні художники-виконавці не обмежуються лише створенням мистецьких творів, вони активно залучаються до процесів управління, маркетингу, фінансового планування та комунікації з аудиторією, з використанням цифрових засобів.

Досягнення майбутніми художниками-виконавцями розвитку підприємницьких умінь та навичок можливо як за умови стихійного впливу різних чинників, так і завдяки цілеспрямованій роботі, при забезпеченні виконання визначених та обґрунтованих педагогічних умов (Шестерікова, 2023). Розвиток підприємницької компетентності надасть їм здатність самостійно управляти розвитком своєї особистості, життя й кар'єри, спроможність працювати в умовах інтенсивного розвитку малого бізнесу, ефективно взаємодіяти з різними учасниками мистецького ринку, знаходити нові можливості для самореалізації та розширювати межі своєї творчості.

Ефективність підготовки до підприємництва значною мірою залежить від визначення критеріїв діагностування рівнів (ціннісно-мотиваційний; особистісно-рефлексивний; когнітивно-діяльнісний), а також відповідно показники до кожного рівня та результати, що оцінюються за рівнями (низький; середній; високий).

Охарактеризовано критерії діагностування рівнів розвитку підприємницької компетентності майбутніх художників-виконавців у контексті нашого дослідження.

Ціннісно-мотиваційний критерій характеризується такими показниками: місце підприємництва у системі цінностей особистості; наявність мотивації до успіху; наявність мотивації до професійної діяльності. Визначений критерій вказує на сприйняття майбутніми фахівцями підприємництва як цінності, їх бажання навчатись за фахом та досягати успіху; вмотивованість самим змістом діяльності з метою самовираження та самореалізації митця.

Особистісно-рефлексивний критерій конкретизовано такими показниками: здатність до самоосвіти та саморозвитку; схильність до ризику; організаційно-комунікативні навички; здатність до творчого пошуку бізнес-ідей у сфері креативних індустрій. Даний критерій характеризується схильністю митців до самоосвіти, досліджень сучасних тенденцій, стилів та технік для творчого зростання та успіху в професійній діяльності; наявністю у здобувачів освіти не лише

готовності до підприємництва, але й певного досвіду презентування та реалізації окремих бізнес-ідей; рівнем здатності до розумного ризику і готовності шукати способи досягнення успіху; наявністю прояву комунікативних і організаторських навичок, ініціативи, здатності приймати самостійні рішення; уміння застосовувати фантазії для відтворення, реалізації і просування власних творчих ідей.

До когнітивно-діяльнісного критерію відносяться такі показники: здатність аналізувати бізнес-середовище, проблемне бачення ситуації; сформованість практичних умінь та навичок (планування й організація бізнес-діяльності); спроможність забезпечувати підвищення власної ділової активності. Визначені показники проявляються як: здатність аналізувати бізнес-середовище, виявляти потенційні ризики та ідентифікувати можливості для розвитку бізнесу і просуванню бізнес-ідеї; сформовані навички стратегічного планування, що дозволяє досягати поставлених цілей та оптимізувати процеси підприємницької діяльності; уміння стимулювати та підвищувати власну ділову активність, ефективно використовувати маркетингові та просувальні стратегії, передавати власні ідеї та реагувати на потреби оточення.

Визначені критерії та показники застосовано для оцінювання рівнів розвитку підприємницької компетентності майбутніх художників-виконавців у фахових коледжах. Обрано трьохступеневу систему оцінювання, що складається з низького, середнього та високого рівнів.

Низький рівень розвитку підприємницької компетентності майбутніх художників-виконавців проявляється як відсутність віри у можливість самореалізації, забезпечення сімейного добробуту, особистого впливу на розвиток суспільства через свою підприємницьку діяльність; низьке сприйняття підприємництва як цінності. Низьке бажання набувати знання та навички; навчатись і працювати за фахом та досягати успіху; відсутнє прагнення до успіху. Низька задоволеність особистості обраною професією, фахівець не виявляє великого інтересу чи запалу до своєї творчої діяльності. Студент може розглядати художню діяльність як нестійкий аспект свого життя, можливо, навіть як хобі, а не основний напрям професійної самореалізації. Слабко виражена здатність до самоосвіти та саморозвитку. Проявляється невпевненість у собі, своїх силах, несформована здатність переборювати труднощі. Низький рівень схильності до ризику, майбутній фахівець боїться ризиків і невдач, думає про шляхи їх уникнення як у житті, так і в професійній діяльності. Низький рівень прояву комунікативних і організаторських навичок, через це мають

складності в установленні контактів із іншими митцями та клієнтами. Не відстоюють свої думки, важко переживають образи. Рідко виявляють ініціативу, уникають прийняття самостійних рішень. Поверхово володіють здатністю до творчого пошуку бізнес-ідей, недостатньо зацікавлені у розкритті власного творчого потенціалу, реалізації та просуванню власних ідей. Митець може виявляти важкість у практичному застосуванні знань щодо ефективного планування та організації своєї творчої діяльності як бізнесу. Він не розуміє важливості системного підходу до планування і може мало уваги приділяти організаційним аспектам своєї роботи. Відсутня спроможність забезпечувати підвищення власної ділової активності. Не розуміння важливості маркетингу та активного залучення клієнтів.

Середній рівень розвитку підприємницької компетентності майбутніх художників-виконавців виражається у тому, що особистість розглядає підприємництво як одну з можливих траєкторій власного кар'єрного розвитку, але ця діяльність не включена в перелік головних цілей. Частково виражено бажання набувати знання та навички; навчатись і працювати за фахом та досягати успіху. Митець може мати певні цілі, але йому може бракувати внутрішнього запалу та наполегливості для досягнення результатів. Середня задоволеність особистості обраною професією. Фахівець мотивований змістом діяльності, проте не має чіткого плану щодо вибору кар'єрної траєкторії. Має помірну потребу у якісному виконанні професійних завдань, але не завжди прагне підходити до виконання завдання творчо, креативно. Не має усвідомленого прагнення до постійного вдосконалення. В залежності від ситуації проявляється впевненість у собі, середня здатність переборювати труднощі. Середній рівень схильності до ризику, майбутній фахівець не прагне екстремальних умов життя й діяльності, але за певних обставин здатний на розумний ризик і готовий шукати способи досягнення успіху. Середній рівень прояву комунікативних і організаторських навичок, митець може вести співпрацю з іншими, але потребує покращення у деяких аспектах планування та ведення професійних відносин. Добре володіють здатністю до творчого пошуку бізнес-ідей, але цей пошук може бути не систематизованим чи не націленим на інновації. Митці проявляють достатню здатність аналізувати своє оточення та розпізнавати можливості. Майбутні фахівці володіють на достатньому рівні практичними вміннями і навичками планування та організації бізнес-діяльності. Однак їм може бракувати системності у використанні цих навичок.

Високий рівень розвитку підприємницької компетентності майбутніх художників-виконавців характеризується високим сприйняттям підприємництва як: цінність, засіб самореалізації, вдосконалення, вираження власної ідентичності, джерело інновацій, соціального впливу та реалізації особистих мрій. Усвідомлене та стійке бажання набувати знання та навички; навчатись і працювати за фахом та досягати успіху. Успіх стає важливою частиною життєвого стилю, і митець вкладає зусилля та енергію в досягнення поставлених завдань. Висока задоволеність особистості обраною професією. Митець мотивований самим змістом діяльності, прагненням досягти в ній кращих результатів. Сильно виражена здатність до самоосвіти та саморозвитку. Фахівець систематично вивчає нові техніки, експериментує зі стилями, досліджує сучасні тенденції в мистецтві. Високий рівень схильності до ризику. Цей рівень свідчить не лише про сміливість і рішучість, але й про схильність особистості до авантюризму. Детермінує високий інтерес особистості до підприємницької діяльності, ризикованість якої приваблює і стимулює прийняття нестандартних і навіть авантюрних рішень для досягнення підприємницького успіху. Може сприяти стрімкому успішному бізнесу. Проте, з огляду на систему цінностей конкретного підприємця, може штовхати до аферизму і втрати підприємницької репутації. Високий рівень прояву комунікативних і організаторських навичок. Митці швидко орієнтуються в складних ситуаціях, невимушено поводяться в новому колективі. Володіють високою здатністю до творчого пошуку бізнес-ідей, цікавляться актуальними трендами, діяльністю успішних митців-підприємців. Легко застосовують фантазії для відтворення, реалізації і просування власних творчих ідей. Чудово володіють здатністю аналізувати бізнес-середовище, виявляти потенційні ризики та ідентифікувати можливості для розвитку бізнесу. Сформовані практичні уміння та навички планування, організації бізнес-діяльності. Наявна спроможність стимулювати та підвищувати власну ділову активність. Вміє представляти свої ідеї, будувати позитивні відносини, що підвищує привабливість митця у бізнес-спільноті.

Отже, визначення критеріїв та показників розвитку підприємницької компетентності майбутніх художників-виконавців у фахових коледжах слугує підґрунтям діагностування стану їх підготовки до підприємництва, що є перспективою подальшого наукового дослідження.

Список посилань

- Гонтарева, І. В., Євтушенко, В. А., & Михайленко, Д. Г. (2023). Особливості розвитку підприємництва в умовах військових дій та повоєнного відновлення України. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління, (7). <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-7-03-04>
- Шестерікова, Л. (2023). Педагогічні умови розвитку підприємницької компетентності майбутніх художників-виконавців у фахових коледжах. Інноваційна педагогіка, 62, 113–117. <https://doi.org/10.32782/26636085/2023/62.2.21>

УДК 377.4:72.012

Максим Максимов,
аспірант Інституту професійної освіти НАПН України,
<https://orcid.org/0009-0001-1332-1570>,
e-mail: mmmm@ukr.net

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ПРОЄКТНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ З ДИЗАЙНУ СЕРЕДОВИЩА

Анотація. У виступі розглянуто актуальність підготовки фахівців з дизайну середовища в контексті забезпечення сталого розвитку суспільства, уточнено визначення ключових понять «дизайн», «дизайн середовища», «проєкт», «проєктна компетентність», «проєктна компетентність фахівців з дизайну середовища». Визначено пріоритетні напрямки розвитку проєктної компетентності фахівців з дизайну середовища – вдосконалення практичних вмінь і навичок, моніторинг та впровадження сучасних досягнень у власну проєктну роботу, колаборація та комунікація з представниками суміжних творчих та виробничих професій, рефлексія та усвідомлена відповідальність за прийняті рішення, розвиток міждисциплінарних та міжгалузевих зв'язків для сприяння формуванню цілісної системи необхідних знань, навичок і особистісних якостей.

Ключові слова: професійна підготовка, дизайн, проєкт, проєктна діяльність, дизайн середовища, видові напрямки проєктної культури,